

KATOLÍCKA SPOJENÁ ŠKOLA SV. FRANTIŠKA ASSISKÉHO
3. ROČNÍK GYMNÁZIA

JOZEFOVA SKÚŠKA DUCHOVNEJ DOSPELOSTI

41

WWW.INKY.SK

DOMÁCA ÚLOHA

**Máte naštudované
kapitoly
Genezis 38 a 42 až 45?**

PÁR POZNÁMOK K TEXTU

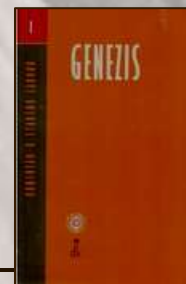

ODOLAM – resp. je totožný s mestom Tell eš-Šeich Madchur, ktoré sa nachádza 16 km na severozápad od Hebronu. Podľa Joz 12,15 Odolam bolo kráľovské mesto Kanaánu, ktoré dobyl Jozue počas výpravy na juh.

DCÉRU KANAÁNČANA – Je zaujímavé, že táto žena sa nikde nevyskytuje označená menom (porov. 38,12). V neskorších zákonodarných zbierkach bol zákaz miešaných manželstiev, vrátane manželstiev s Kanaánčankami (Dt 7,3).

ZAISTI POTOMSTVO BRATOVI – Švagrovské alebo levirátske manželstvo (z lat. levir „manželov brat“) sa predpisuje v prípade, ak jeden z bratov zomrie bez dieťaťa v manželstve (inak je prísne zakázané v Lv 18,16 a 20,21). Žijúci brat má povinnosť zobrať si za manželku vdovu po bratovi. Prvorodený syn z tohto manželstva je podľa práva dedičom vlastníctva zomrelého. Inštitúcia švagrovského manželstva mohla vzniknúť na základe presvedčenia, že žena sa výdajom stáva vlastníctvom novej rodiny. S pozostalosťou zomrelého manžela sa aj manželka pokladala za súčasť dedičstva a nová rodina preberala za ňu zodpovednosť. Jeden z príkladov švagrovského manželstva z mimobiblickej literatúry je zákon z chetitského právneho zákonníka (14. - 13. stor. pred Kr.), ktorý predpisuje po smrti manžela „jeho bratovi vziať si manželku zomretého“ (§ 193). V tomto prípade text nerozlišuje medzi bezdetnou vdovou alebo vdovou s potomstvom. Známa je aj zmluva z mesta Nuzi (polovica 2. tis. pred Kr.). Podľa nej má vdova právo vydať sa za druhého syna, ak je nevyhnutné, za ďalších tak, ako nasledujú po sebe.

Júda a Tamar

PÁR POZNÁMOK K TEXTU

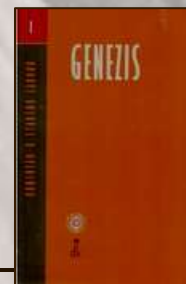

Júda a Tamar

TAMAR SEDELA PRI BRÁNE – Podľa stredoasýrskych zákonov ženy, ktoré museli mať zahalenú hlavu, ak chceli vyjsť na ulicu, boli: vydaté chrámové prostitútky a akákoľvek slobodná asýrska žena, jej dcéra, alebo konkubíny. Ženy, ktoré museli mať odhalenú hlavu, ak chceli vyjsť na ulicu, boli: slobodná chrámová prostitútka, prostitútka a otrokyňa (MAL § 40). Z tohto pohľadu nemožno tvrdiť, že závoj bol rozoznávacím znakom prostitútky. Znakom prostitúcie skôr bolo, že sedela pri vchode do mesta.

POBEHLICA – hebrejský termín vyjadruje ženu, ktorá profesionálne alebo občas vykonávala prostitúciu za určitú plácu, na rozdiel od kňazky - chrámovej prostitútky. Prostitútka v Mezopotámii musela byť navonok odlišená tým, že nesmela mať zahalenú hlavu. Ak bola prichytená so zahalenou hlavou, bola potrestaná vyzlečením zo šiat, päťdesiatimi ranami bičom a na hlavu jej naliali horúcu vodu (MAL § 40). Stredoasýr-ske zákony tiež poznali prípad, že prvá manželka bola neplodná a prostitútka z ulice porodila manželovi dieťa. V t o m t o prípade ju manžel musel materiálne zabezpečiť, syn sa stal dedičom, prostitútka nesmela bývať v j e h o dome, pokiaľ bola manželka živá (LL § 27).

DÁM TI KOZĽA – VPrís 6,26 je cena služieb prostitútky jeden bochník chleba. Cena, ktorú Júda ponúka Tamár za jej služby, je pravdepodobne prehnaná. V súčasnom Turecku je možné odkúpiť jedno kozľa za 50\$, čo je niekoľko týždňová pláca pre pastierov (informácia je z r. 2004).

PÁR POZNÁMOK K TEXTU

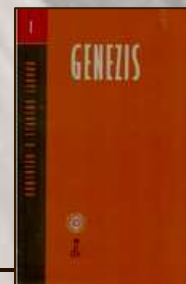

Júda a Tamar

PEČATNÝ PRSTEŇ – Pravdepodobne ide o oválnu pečať urobenú z tvrdšieho materiálu, do ktorého boli vyryté rôzne ornamenty a obrazce. V strede bola dierka. Cez ňu sa navliekol povrázok tak, aby sa pečať mohla zavesiť na hrdlo. Otláčaním valčeka d o mäkkého hlineného materiálu sa vtláčal obraz, slúžiaci ako dôkaz osobného vlastníctva, rovnako ako na podpisovanie a overovanie dokumentov. Pečatný valček bol cenným osobným vlastníctvom s funkciou dnešného identifikačného čísla. Spolu s palicou (odznak náčelníckej moci) Júda teda zanechal Tamár svoje identifikačné predmety.

UPÁĽTE JU! – Júda má nad ňou právomoc, aj keď už žila so svojimi rodičmi (porov. 38,11). Zodpovednosť za vynesenie a vykonanie rozsudku nebola v starovekom Izraeli centralizovaná v rukách profesionálnych sudcov. Jednotlivci, ktorí niesli zodpovednosť za podriadené skupiny, mali právo na vynášanie a vykonávanie rozsudkov. Podľa biblických textov otcovi domu (porov. kom. k 12,1) prislúchalo právo vynášať rozsudok v prípade zneuctenia jeho dcéry (Ex 22,16-17), rozvodu alebo krvnej pomsty. Upálenie ako trest smrti za cudzoložstvo pravdepodobne odzrkadľuje predpis z Chammurapiho zákonníka: „*Ak sa niekto po smrti svojho otca vyspal v lone svojej matky, upália ich obidvoch.*“ (§ 157)

ONA JE SPRAVODLIVEJŠIA AKO JA – Ona dodržala tradíciu, a nie Júda. Vyznanie Júdovej viny je v skutočnosti vyznaním Tamarinej neviny. Júda poukazuje na skutočnosť, že Tamarin skutok je len následkom jeho pádu, a preto nemôže byť pripočítaný za chybu Tamár, ale jemu, ktorý spustil lavínu nespravodlivosti.

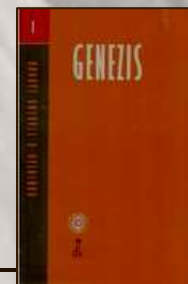
PÁR POZNÁMOK K TEXTU

VIAC JU UŽ NEPOZNAL – Tamár už viac nemala pohlavný styk s Júdom Podľa chetitských a stredoasýrskych zákonov v prípade levirátskeho manželstva bol zakázaný vzťah svokor-nevesta. Podľa tejto právnej tradície, ktorá s: však nenachádza v biblických právnych kódexoch, Júda si nemohol zobrať Ta mar za legítimnu manželku a následne s ňou nemohol mať legítimný sexuálny vzťah (Hamilton 1995, 451). Keďže Tamár už nemala vzťah s Júdom a verš nespomína, že by bola daná Šelovi, a Šela má potomstvo (porov. 1 Krn 4,21), tento verš môže naznačovať určitý druh trestu aj pre Tamár.

Júda a Tamar

PÁR POZNÁMOK K TEXTU

Napriek zdanlivému tematickému nesúladu s kap. 37; 39-50, **príbeh Tamár a Júdu obsahuje viacero spoločných bodov s Jozefovým príbehom.**

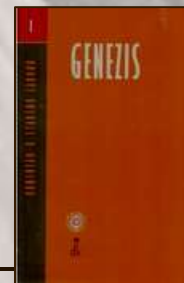
V Jozefovom, ako aj v Tamarinom prípade je hlavnou témou rozprávania **zadosťučinenie, ktoré sa dostane vdove a cudzincovi vydaným na milosť a nemilosť mocným sveta**, a tak oba príbehy sú názorným príkladom toho, ako Boh dokáže obrátiť aj zlo na dobro (50,20).

Ďalšou spoločnou témou oboch príbehov je genealogický aspekt rozprávania. Kap. 37-50 sú uvedené ako pokolenia (genealógia) Jakubovej rodiny. Táto genealógia je predstavená **vyrozprávaním osudov členov Jakubovej rodiny, z ktorých najdôležitejšími synmi boli Jozef a Júda.**

Nakoniec viaceré obrazy obsiahnuté v kap. 38 spájajú príbeh Tamár a Júdu s Jozefovým príbehom. Napr. **Júdovo neoplakávanie smrti svojich detí je v ostrom kontraste s Jakubovým oplakávaním Jozefa a Júdova sexuálna neviazanosť je v protiklade so sexuálnou zdržanlivosťou Jozefa (39,7-12); podobne Júda bol rýchlo utešený po smrti svojej manželky (38,12), na rozdiel od Jakuba, ktorý sa nechcel dať potešiť (37,35);**

podobne ako v Jozefom príbehu **téma šiat** hrá dôležitú úlohu aj v kap. 38 - ako Tamár odložila vdovské šaty a dala si šaty, v ktorých ju Júda nespoznal, tak aj Jozefovi boli zobrať šaty syna a dané šaty otroka, väzňa a úradníka, a preto ho bratia nespoznali.

Júda a Tamar

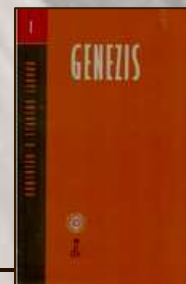
PÁR POZNÁMOK K TEXTU

Na jednej strane staroveký autor vidí v Tamár ženu, ktorá bola nespravodlivo odvrhnutá. Tamár však namiesto oplakávania nespravodlivosti berie osud do vlastných rúk a nachádza spôsob, ako si zabezpečiť nádejnú budúcnosť.

Na druhej strane autor prezentuje Júdu ako patriarchu, ktorý zneužíva svoju autoritu a nespĺňa požiadavky, ktoré vyplývajú z jeho postavenia. Vyberá si ľahšiu cestu, ktorá ohrozuje budúcnosť Tamár. Paralelne s Júdovým morálnym úpadkom ide ponížovanie Tamár. Po smrti prvého muža je nútená prizerať sa, ako ju Onan poníže mrhaním semena, potom je vyhostená z Júdovho domu a nakoniec musí podstúpiť poníženie Júdom, ktorý ju pokladá za prostitútku. Morálny úpadok nikdy nie je bez obetí. Text tak nepriamo kritizuje zneužitie autority a sily v rodine a v spoločenstve veriacich. Rozhodujúcim momentom v Júdovom živote je jeho verejné vyznanie Tamarinej spravodlivosti, ktoré je prvým krokom na ceste jeho vnútorného obrátenia.

Júda a Tamar

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

PÁR POZNÁMOK K TEXTU

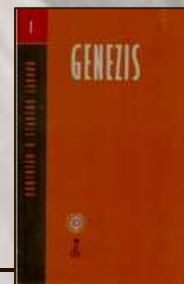

1. návšteva v Egypte

KÚPTE OBILIE – Zostup Semitov a obchodné kontakty medzi Egyptom a Kanaánom sú dobre dokumentované už od strednej doby bronzovej. V hrobke Beni Chassan z 19. stor. pred Kr. sú vyobrazení Kanaánčania zostupujúci do Egypta. V neskoršej dobe bronzovej sa zachovali reliéfy, na ktorých sú vyobrazení Kanaánčania, ako prinášajú víno do Egypta. Archeologické nálezy ukazujú, že obchodné kontakty medzi Kanaánom a Egyptom, hlavne počas mladšej doby bronzovej, boli mimoriadne intenzívne. Keďže úrodnosť Egypta pochádzala z toku Nílu, a nie z priamych zrážok, Egypt sa stal útočiskom aj pre pastierov a semipastoralistov v obdobiach hladu.

BENJAMIN – Pre Jakuba to bol jediný živý potomok Ráchel (porov. 35,24), ktorú miloval najviac (porov. 29,30). Benjamín tak nahradil Jozefa ako Jakubovho najmilovanejšieho syna (porov. 37,3).

STE VYZVEDAČI – Špionáž patrila medzi najstaršie spôsoby získavania informácií a bola známa už v staroveku. Najjednoduchším spôsobom bolo získavanie informácií pomocou vyzvedačov, ktorí boli vyslaní do krajiny za konkrétnym cieľom. Špióni sa často vydávali za kupcov (porov. SAAV218; XV 58). Odhaliť nechránené miesta, dosl. nahotu krajiny, sa dá chápať ako získavanie informácií o najmenej chránených miestach krajiny, ktoré by sa mohli stať terčom potenciálneho útoku nepriateľa, alebo vidieť slabiny, ktoré by mohli byť použiteľné pre psychologickú vojnu, ktorá je dobre dokumentovaná už v staroveku (Dubovský 2006, 161-188). Termín vyzvedač je odvodený od podstatného mena „noha“, v tomto prípade znamená „chodiť a zbierať klebety a informácie“, ktoré by mohli byť použité proti človeku alebo národu.

PÁR POZNÁMOK K TEXTU

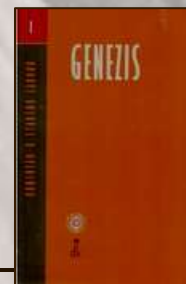

1. návšteva v Egypte

ABY SA DOKÁZALO, ŽE SÚ VAŠE REČI PRAVDIVÉ – Skúška, ktorú Jozef pripravil pre svojich bratov, má v prvom rade preveriť pravdivosť ich výpovede. Ak nebudú schopní priviesť najmladšieho brata, potvrdí sa Jozefovo obvinenie. Podobný spôsob preverovania identity bol známy v staroveku a využíva sa dodnes. Výraz preveriť je terminus technicus pre určovanie kvality vzácnych kovov (porov. Ž 66,10). Jozefova skúška má aj symbolický význam. Má odhaliť kvality bratov, ich skutočnú hodnotu, čo sa naozaj potvrdilo v Júdovej ponuke ostať ako väzeň namiesto Benjamína (pórov. 44,33).

VIDELI SME ÚZKOSŤ JEHO (JOZEFOVEJ) DUŠE – Až keď bratia vidia, že sa k otcovi vrátia o jedného menej, spomenú si na podobnú situáciu, keď prišli domov bez Jozefa. (Akedat Jicchak). Všimli si protiklad medzi vlastným zaobchádzaním s Jozefom v minulosti a medzi tým, ako sa teraz voči ich hladným rodinám správal egyptský vládár. Tento „Egyptán“ má s ich príbuznými súcit, hoci ich nepozná, kým oni nemali zľutovanie s vlastným pokrvným bratom. (JafehToar)

NAŠLI PENIAZE – Zľakli sa, lebo v jednom vreci mohol nechať peniaze nedbanlivý úradník, ale vo vreci každého, to nemohlo byť nedopatrením. Bolo zrejmé, že sa proti nim chystali úklady. (Alšich)

PÁR POZNÁMOK K TEXTU

2. návšteva v Egypte

JÚDA – Hoci Rúben je najstarší, od tejto kapitoly preberá vedenie Júda – čím sa predznačuje výnimočné postavenie jeho kmeňa (potomstva) v budúcnosti.

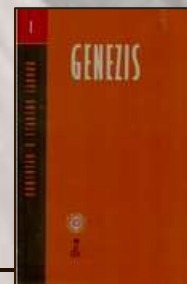
POŠLI CHLAPCA SO MNOU – Člen naznačuje, že ide o Benjamína, no z termínu „chlapec“ nevieme presnejšie identifikovať jeho vek. Termín môže totiž označovať človeka od malého dieťaťa (porov. Ex 2,6) až po muža vo veku, keď sa žení (34,19). Jozef mal podľa biblických údajov už tridsaťsedem rokov a Benjamín mohol byť iba o pár rokov mladší.

NIEČO BALZAMU, MEDU, MASTIXOVEJ ŽIVICE A LADANUMU, PISTACIE A MANDLÍ – Verš opakuje obchodné artikly, ktoré do Egypta niesli Madiánčania. V prvej karaváne spolu s Jozefom putovali do Egypta mastix, traganť a myrha. V druhej karaváne spolu s Benjamínom idú do Egypta tie isté tri produkty, ako aj tri ďalšie - med, pistácie a mandle.

JE EŠTE OTEC NAŽIVÉ? – Včasoch prírodných pohrôm, z ktorých jednou bol aj hlad, najväčšia úmrtnosť bola medzi starými a malými deťmi. Z tohto dôvodu otázka o otcovi nie je len jednoduchou zdvorilosťou, ale ustarostenosťou o otcov život.

NESMELI JEŠŤ S HEBREJMI – Grécki historici ako Herodotos, Strabo a Diodoros tiež spomínajú ten zvyk.

PILI AŽ MALI DOBRÚ NÁLADU – dosl. „pili a opili sa s ním“ ☺

PÁR POZNÁMOK K TEXTU

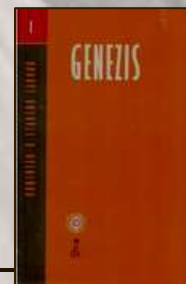
2. návšteva v Egypte

STRIEBORNÝ KALICH – Jozef takto pripravuje obvinenie Benjamína z krádeže kalicha. Chce vyskúšať, ako sa bratia zachovajú, keď ho odsúdi na doživotné väzenie. Nechajú aj jeho v otroctve, tak ako to v minulosti urobili s Jozefom? (Ramban) Kto sa opováži ukradnúť kráľovský kalich, z ktorého pije vládca, preukazuje svoje pohrdanie voči nemu a nijaký úplatok ani výkupné nemôžu stačiť na jeho ospravedlnenie. (Ramban)

... Z KTORÉHO VEŠTÍ – v tomto prípade znamená prax dobre dokumentovanú z Mezopotámie, keď sa do čaše naleje voda alebo olej a veští sa podľa útvarov, ktoré vytvorí na okraji nádoby; porov. 30,27, kde túto metódu používal aj Laban.

KTO TO UROBIL, NECH ZOMRIE – neodráža to realitu izraelského právneho zákonníka, kde sa za ujmu na osobnom vlastníctve druhého nekládol trest smrti. Zo známych zákonníkov starého Orientu by to zodpovedalo Chammurapiho zákonníku a stredoasýrskemu zákonníku. V egyptských právnych zvyklostiach mohli obe stránky predložiť výšku trestu v podobe prísahy. Táto právna zvykosť by mohla byť podkladom pre diskusiu v týchto veršoch, kde najskôr bratia navrhnu trest, ak je obvinenie pravdivé, a potom je obvinenie zmenené žalobcom (Jozefovým sluhom).

JÚDA AKO „NÁHRADNÝ OTROK“ NAMIESTO BENJAMINA – Posledná časť Júdovej reči je hlboko emocionálna. Niektorí exegeti vysvetľujú Júdov návrh stať sa otrokom namiesto svojho nevlastného brata Benjamína ako skutočné vnútorné obrátenie (porov. kap. 38).

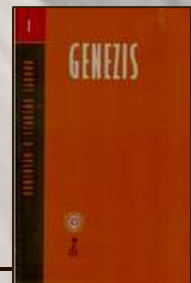
PÁR POZNÁMOK K TEXTU

BUDEŠ BÝVAŤ V KRAJI GESEN – Územie na juhovýchod od delty Nílu. V egyptčine sa toto územie nazýva *Šsmt*, v hebr. *Gošen* a v gr. *Gesem*.

V staroveku bola oblasť delty rieky Níl omnoho širšia ako dnes. Dnes má delta iba dve ramená, v rímskom období bolo známych sedem ramien, z ktorých najvýchodnejšie siahalo až na Sinajský polostrov. Východná delta Nílu sa tak stala prirodzeným miestom pre usídľovanie sa Semitov, ktorí prichádzali do Egypta.

Analýzy dokumentov a archeologických nálezov ukázali, že Semiti prichádzali do Egypta z rôznych dôvodov a tiež že ich úspech v novej krajine mal rôzne stupne. Niektorí nevlastnili žiadnu pôdu, a preto sa nechávali najímať ako pastieri a roľníci alebo pracovali na egyptských stavbách. Zachovali sa dokumenty, kde roľníci so semitskými menami obrábajú aj chrámové pozemky. Ďalšia skupina boli zámožnejší Semiti, ktorí do Egypta prichádzali ako obchodníci a Egypt im umožňoval lepší obrat. Semitské mená sa nachádzajú aj medzi vysokými úradníkmi na faraónovom dvore a možno uzatvoriť, že časť Semitov bola schopná inkulturovať sa a zastávať najvyššie štátne funkcie. Niektorí Semiti sa nikdy natrvalo neusídlili v Egypte a prichádzali len ako putovní obchodníci, ktorí dovážali do Egypta rôzne typy obilia. Nakoniec sa časť Semitov dostala do Egypta ako vojnoví zajatci, ktorí sa predávali ako otroci.

2. návšteva v Egypte

**... nejaké otázky,
poznámky,
postrehy,
pripomienky?**

Kvalitné vypracovanie = 1 dnešný kredit

Rozdeľte sa do dvoch skupín!

1. skupina:

- Akou duchovnou cestou prešiel Jozef?
- Kam na schéme duchovného napredovania by sme umiestnili jeho záverečný stav?

2. skupina:

- Akou duchovnou cestou prešli Jozefovi bratia?
- Kam na schéme duchovného napredovania by sme umiestnili ich záverečný stav?

**ČO PRÍBEH HOVORÍ O BOHU A JEHO KONANÍ?
ČO SA Z PRÍBEHU MÔŽEME NAUČIŤ MY?**

**Po skončení odprezentujte
výsledky svojho skúmania!**

úloha

KATOLÍCKA SPOJENÁ ŠKOLA SV. FRANTIŠKA ASSISKÉHO
3. ROČNÍK GYMNÁZIA

KONIEC

WWW.INKY.SK